

Sygn. akt I C 281/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Tadeusz Bulanda

Protokolant: sekretarz sądowy Agnieszka Skolimowska

po rozpoznaniu w dniu 21 czerwca 2018 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa K. B. (1) i R. B.

przeciwko Bankowi (...) S.A. w W.

o ustalenie, zapłatę i zobowiązanie

I. oddala powództwo;

II. zasądza od K. B. (1) i R. B. na rzecz Banku (...) S.A. w W. kwotę 4092,06 zł (cztery tysiące dziewięćdziesiąt dwa złote i sześć groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu i nie obciąża powodów kosztami procesu w pozostałym zakresie;

III. zasądza od K. B. (1) i R. B. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 711,64 zł (siedemset jedenaście złotych i sześćdziesiąt cztery grosze) tytułem zwrotu wydatków.

Sygn. akt I C 281/17

UZASADNIENIE

K. B. (1) i R. B. skierowali przeciwko Bankowi (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W. pozew o stwierdzenie nieważności umowy kredytu zabezpieczonego na nieruchomości (nr (...)), zawartej w dniu 23 listopada 2007 roku.

Na wypadek nieuwzględnienia powyższego roszczenia K. B. (1) i R. B. wnieśli o:

a) zasądzenie na ich rzecz od pozwanego solidarnie kwoty 88 152,28 złotych wraz z odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,

b) ustalenia, że § 1 ust. 1 (w części dotyczącej indeksacji kursem CHF) oraz § 2 ust. 4 powyższej umowy kredytu nie wiążą powodów,

c) zobowiązania pozwanego do przeliczenia na nowo kredytu z pominięciem klauzul niedozwolonych (zawartych § 1 ust. 1 i § 2 ust. 4 umowy), wyliczenia aktualnego kapitału i odsetek pozostałych do spłaty z uwzględnieniem wszystkich wpłat dokonanych przez powodów oraz przesłania powodom aktualnego harmonogramu spłat.

Powodowie wnieśli również o zasądzenie od pozwanego solidarnie na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podali, że 23 listopada 2007 roku zawarli z bankiem umowę kredytową. Decydując się na kredyt kierowali się najniższą oferowaną na rynku marżą, atrakcyjnym oprocentowaniem oraz sposobem w jaki bank traktował ich w celu nakłonienia do uzyskania kredytu. Zaciągnęli zobowiązania na spłatę pożyczki pracowniczej w (...) Banku (...) S.A. oraz by uzyskać środka na remont i wykończenie domu oraz zabezpieczenie finansowe na przyszłość.

Podnieśli, że abuzywne są klauzule zawarte w § 3 ust. 1-4, 6 umowy (art. 385¹ § 1 i 3 k.c.), przez co cała umowa kredytu jest nieważna. Stwierdzili, że zapisy dotyczące oprocentowania są niespójne, nielogiczne i nieprawdziwe. Oprocentowanie opiera się o wskaźnik LIBOR, jednak nie zostało określone dla jakiej waluty. Niejasne zapisy pozwalają bankowi na dowolne ustalenie oprocentowania. Dodatkowo wymienione zapisy umowne naruszają bezwzględnie obowiązujące przepisy art. 69 ust. 2 pkt 5 i art. 76 ustawy Prawo bankowe, przez co są nieważne (art. 58 § 1 i § 3 k.c.). Oprocentowanie jest elementem przedmiotowo istotnym umowy, dlatego cała umowa jest nieważna z uwagi na niemożność zastąpienia istotnego elementu zobowiązania.

Interes prawny roszczenia ustalającego powodowie wywodzili z niepewności co do ważności zawartego stosunku prawnego i wątpliwej konieczności jego spłaty w sposób przedstawiony w umowie.

Powodowie roszczenie ewentualne oparli na twierdzeniu, że abuzywne są klauzule indeksacyjne zawarte w § 1 ust. 1 i § 2 ust. 4 umowy. Stwierdzili, że kwota kredytu została zindeksowana kursem CHF w dniu wybranym przez pozwanego. Pozwany nadto samodzielnie kształtuje kurs CHF, wedle którego obliczane są raty kredytu. Zarzucili, że umowa narusza zasady współzycia społecznego, ponieważ pomimo regularnych spłat zadłużenie powodów powiększyło się znacznie w odniesieniu do zadłużenia początkowego a na rynku nie zaszły żadne okoliczności usprawiedliwiające i uzasadniające uzyskiwanie przez bank tak wysokich korzyści.

Wymienione klauzule są bezskuteczne przez co uznać należy, że kredyt od początku jest kredytem „złotówkowym”. Pozwany zobowiązany jest zwrócić powodom pobrane świadczenie nienależne w wysokości 88 152,28 zł, stanowiące różnicę pomiędzy zapłaconymi przez powodów środkami a środkami, które powinni zapłacić przy braku indeksacji kredytu (pozew – k. 2-25).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie solidarnie od powodów na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powodów za okres przekraczający 3 lata od wniesienia pozwu. Pozwany zakwestionował twierdzenia o nieważności umowy kredytu oraz abuzywności klauzul zawartych w umowie (odpowiedź na pozew – k. 92 -147).

Pismem z 9 maja 2018 roku swój pogląd w sprawie przedstawił Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Stwierdził, że kwestionowane postanowienia umowne są niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. W momencie zawarcia umowy konsumenci nie byli w stanie ocenić wynagrodzenia banku przez co nie mogli ocenić skutków ekonomicznych podjętej decyzji. Prezes ocenił, że postanowienia stosowane przez pozwanego bank, dotyczące zasad ustalania kursów wymiany walut, są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy powodów. Wprowadzają wyraźną dysproporcję praw i obowiązków stron, przyznając jedynie jednej z nich uprawnienie do dowolnego ustalania kryteriów wpływających na wysokość świadczeń stron, przy jednoczesnym odebraniu drugiej stronie możliwości do weryfikowania poprawności działania strony silniejszej. W związku z niedopuszczalnością zastąpienia abuzywnych postanowień umownych przepisami dyspozytywnymi i zmianą ich treści przez sąd, w ocenie Prezesa w związku z wadliwością indeksacji kwoty kredytu nie sposób określić zadłużenia co powinno prowadzić do uznania całej umowy za nieważną (stanowisko PUOKiK – k. 361-368v, kopia wniosku – k. 369-376).

Na rozprawie w dniu 21 czerwca 2018 roku powodowie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz kosztów zastępstwa procesowego w wysokości trzykrotności stawki minimalnej, z uwagi na duży stopień skomplikowania sprawy i związany z tym nakład pracy (protokół z rozprawy – k. 433).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 27 września 2007 roku K. B. (1) i R. B. złożyli do Banku (...) S.A. z siedzibą w W. wniosek o udzielenie kredytu w wysokości 600 000 zł, indeksowanego kursem CHF na dowolny cel konsumpcyjny i refinansowanie wcześniej zaciągniętego kredytu.

Pracownik banku poinformował przyszłych kredytobiorców o ryzyku kursowym związanym z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej, mogącego mieć wpływ na wysokość raty. K. i R. B. zdecydowali się na zaciągnięcie kredytu w CHF. Przyszłym kredytobiorcom znane było również ryzyko związane z oprocentowaniem kredytu zmienną stopą procentową.

W dniu 23 listopada 2007 roku K. B. (1) i R. B. zawarli z Bankiem (...) S.A. w W. umowę kredytu zabezpieczonego na nieruchomości o nr (...).

Na mocy ww. umowy bank udzielił kredytobiorcom kredytu, na spłatę innych zobowiązań finansowych i dowolny cel konsumpcyjny, w kwocie 493 000 złotych, indeksowanego kursem CHF (§ 1 ust. 1 umowy). Kredyt ma zostać spłacony w ciągu 360 miesięcznych rat, przy czym ustalono, że termin spłaty ostatniej raty przypadnie 360 miesięcy licząc od daty wymagalności pierwszej raty kredytu (§ 2 ust., 1 lit a). Kwota miesięcznej raty, termin wymagalności pierwszej i kolejnych rat kredytu miały zostać ustalone przez bank po wypłacie kredytu a informacja na ten temat miała zostać przesłana do kredytobiorców listownie (§ 2 ust 1 lit. b).

W § 2 ust. 4 umowy postanowiono, że do rozliczenia transakcji wypłaty i spłat kredytu stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży walut w jakich indeksowany jest kredyt zgodnie z tabelą kursów dla dewiz (rozliczenia bezgotówkowe) przeznaczoną dla określonego segmentu klientów ((...), (...), (...)) obowiązującą w banków momencie odpowiednio wypłaty/spłaty kredytu.

Spłata kredytu miała następować poprzez obciążenie konta osobistego kredytobiorców, prowadzonego w banku, w kwotach i terminach wynikających z umowy (§ 2 ust. 5 umowy).

Zgodnie z § 3 ust. 1, 2, 4 umowy kredyt jest oprocentowany według rocznej zmiennej stopy procentowej równej stopie LIBOR dla lokat 3-miesięcznych (LIBOR 3M) powiększonej o marżę banku w wysokości 1,25%. W okresie pierwszych 12 miesięcy od dnia uruchomienia kredytu marża wynosiła 0,75%. Stopa LIBOR ustalana jest na dwa dni robocze przed pierwszym dniem każdego okresu odsetkowego. Każdy okres odsetkowy rozpoczyna się z chwilą zakończenia poprzedniego okresu odsetkowego. Pierwszy okres odsetkowy rozpoczął się w dniu wypłaty kredytu i skończył się po 3 miesiącach licząc od terminu wymagalności pierwszej raty kredytu a każdy kolejny okres odsetkowy trwa 3 miesiące za wyjątkiem sytuacji w której zmienia ulega wysokość marży banku. Stopę LIBOR 3M określono jako średnią stopę procentową dla trzymiesięcznych depozytów udzielanych w danej walucie na londyńskim rynku międzybankowym, ogłaszanej każdego dnia roboczego o godzinie 11 czasu (...) i publikowaną m.in. w serwisie informacyjnym R. Monitor (...). Jeżeli stopa LIBOR 3M przestanie być podawana na stronie R. w powyższy sposób wówczas bank, działając w dobrej wierze, wyznaczy możliwie zbliżony, inny sposób wyznaczania stopy LIBOR 3M.

Stwierdzono w umowie, że zmiana stopy LIBOR 3M wpływa na wysokość zmiennej stopy referencyjnej oraz na wysokość miesięcznej raty kredytu jak i na wysokość kwoty przeznaczonej na comiesięczną spłatę zadłużenia z tytułu kredytu (§ 3 ust. 7 umowy).

K. B. (1) i R. B. oświadczyli, że przyjmują do wiadomości informację o skutkach związanych z niekorzystną zmianą kursu waluty obcej względem złotego. Świadomi byli, że w przypadku gdy kurs waluty obcej wzrasta w stosunku do złotych polskich wpływa to na wysokość raty kredytu jak i całkowite zadłużenie z tytułu kredytu wobec banku wyrażone w złotych polskich (informacja dla kredytobiorcy o skutkach związanych ze zmianą kursu walutowego (kopia umowy kredytu z załącznikami nr 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 8 – k. 29-41, kopia regulaminu kredytu zabezpieczonego na nieruchomości z załącznikiem – k. 41-44, kopia wniosku kredytowego – k. 192-194, kopia zaświadczenia z 23.11.2007 roku – k. 195, zeznania świadka A. F. – k. 293397, dowód z przesłuchania powoda – k. 297-301, dowód z przesłuchania powódki – k. 301-302, opinia ekonomiczna biegłego sądowego w zakresie finansów, ekonomii, bankowości i rachunkowości dr R. P. – k. 316-329, 380-382).

Kwota kredytu wypłacona została w złotych polskich w 2 transzach w dniu 28 listopada 2007 roku. Kwota 77 739,12 złotych został udostępniona na spłatę wcześniej zaciągniętej pożyczki, zaś kwota 415 260,88 złotych tytułem kredytu (wydruki potwierdzeń realizacji przelewów –k. 46 i 47).

W piśmie z dnia 28 listopada 2007 roku bank poinformowała kredytobiorców, że kurs kupna zastosowany do przeliczenia kwoty kredytu w złotych na CHF wyniósł 2,22 PLN, wysokość miesięcznej raty spłaty kredytu wynosi 1 125 CHF, termin wymagalności pierwszej raty to 13 stycznia 2008 roku, a kolejne raty wymagalne są do 13 dnia każdego miesiąca (kopia pisma banku z 28/11/2007 – k. 66). Bank zgodnie z umową cyklicznie wysłał do kredytobiorców informacje z aktualnym oprocentowaniem kredytu, marżą banku, wysokością zadłużenia i wysokością wymagalnych rat kredytu (kopie pism banku – k. 67-86).

Pismem z dnia 24 października 2016 roku K. B. (1) i R. B., za pośrednictwem profesjonalnego pełnomocnika, wezwali Bank (...) S.A. do usunięcia z umowy kredytu klauzul indeksacyjnych i potraktowania kredytu jako kredytu złotówkowego z oprocentowaniem ustalonym na podstawie zapisu § 3 ust. 1 umowy. Zwrócili się o skorygowanie harmonogramu spłaty kredytu oraz zaliczenie nadpłaty na poczet spłaty kapitału, jako częściowej wcześniejszej spłaty (reklamacja wraz z potwierdzeniem nadania 47-53).

Bank (...) S.A. z siedzibą w W. odmówił usunięcia zakwestionowanych zapisów z treści umowy, twierdząc, że umowa kredytowa została zawarta zgodnie z zasadą swobody umów oraz przepisami ustawy Prawo Bankowe. Nie zapadła także decyzja dotycząca uznania postanowień zastosowanych w umowie za niedozwolone (pismo Banku (...) S.A. z 25 listopada 2016 roku – k. 54-55).

K. B. (1) i R. B. regulują raty ustalone przez bank na podstawie umowy kredytowej poprzez gwarantowanie odpowiednich środków finansowych w walucie polskiej na ich rachunku bankowym (kopia zaświadczenia – k. 62-65).

Podstawę ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie stanowiły wskazane dowodowy z dokumentów, które Sąd uznał za wiarygodne, i które nie były kwestionowane przez strony. Dowód z przesłuchania powodów Sąd uwzględnił w zakresie, w jakim potwierdzają je dokumenty zebrane w aktach sprawy.

Opinia biegłego z zakresu finansów, ekonomii, bankowości i rachunkowości dr R. P. została sporządzona rzetelnie, z wykorzystaniem danych zawartych w aktach sprawy, i została poparta rzeczową, logiczną i spójną argumentacją. Wnioski opinii są sformułowane w sposób przystępny i zrozumiały.

Sąd wziął pod uwagę materiał dowodowy w postaci „Raportu dotyczącego spreadów” sporządzonego przez UOKiK (k. 164-170) w zakresie, w jakim opisują sposób tworzenia tabel kursowych w Banku (...) S.A. i pokrywają się z zeznaniami świadka A. F.. Sąd natomiast pominął ten materiał w zakresie obejmującym opinie ekonomiczne i prawne, bowiem przyjęcie tego materiału za podstawę ustaleń faktycznych stanowiłoby naruszenie art. 278 § 1 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii. Opinie ekonomiczno-prawne stanowią wyraz wiedzy specjalistycznej autorów i noszą pozór opinii biegłych, jednak ze względu na powstanie tych opracowań poza niniejszym procesem nie podlegają rygorom właściwym dla opinii biegłych (wymóg bezstronności biegłego, złożenia przyrzeczenia, możliwość weryfikacji opinii poprzez opinię uzupełniającą lub ustne wyjaśnienia).

Sąd pominął materiał w postaci następujących opracowań i pism:

a) „Informacja w zakresie skutków projektu ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki. Wpływ na instytucje kredytowe” (k. 175-190v),

b) „Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu” (k. 171-174),

c) artykuły prasowe dotyczące kredytów walutowych (k. 196-199, 200-201, 246-249, 250-251, 252-254, 429, 430),

d) „(...)” (...) Banków (...) (k. 394-428),

– bowiem przyjęcie tego materiału za podstawę ustaleń faktycznych stanowiłoby naruszenie art. 278 § 1 k.p.c. (jw.).

Sąd pominął materiał w postaci zestawienia kursów walutowych (k. 191), wyliczeń przygotowanych przez powodów (k. 56-58, 59-61), które w ich ocenie określały prawidłową wysokość należności względem banku – jako niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd pominął materiał dowodowy w postaci wydruków wyroków sądów powszechnych wraz z uzasadnieniami (k. 206-209v, 210-218), bowiem orzeczenie nie ma charakteru prejudycjalnego w niniejszej sprawie i nie dotyczy przedmiotowej umowy kredytowej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawą prawną roszczenia o ustalenie nieważności umowy zawartej w dniu 23 listopada 2007 roku jest art. 189 k.p.c., który pozwala na ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Przesłanką powództwa opartego na art. 189 k.p.c. jest interes prawny w żądaniu ustalenia. Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem interes prawny ujmowany jest jako obiektywna w świetle obowiązujących przepisów prawa, wywołana rzeczywistym naruszeniem albo zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzeba uzyskania konkretnej treści wyroku (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 1972 r., III CRN 607/71, OSNC 1973, nr 4, poz. 64 i z dnia 22 września 1999 r., I PKN 263/99, OSNAP 2000, nr 2, poz. 36 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2014 r., III CZP 121/13). Interes ten należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego w celu ochrony przed groźącym naruszeniem sfery uprawnień powoda (por. orzeczn. Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1987 roku, III CRN 57/87, OSNPG 1987, nr 7, poz. 27).

Powód nie posiada interesu prawnego, gdy obok powództwa o ustalenie istnieje inna forma ochrony praw podmiotowych, a więc np. w procesie o świadczenie, ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 1997 roku, II CKN 201/97).

K. i R. B. nie posiadają interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu z 23 listopada 2007 roku. Skoro twierdzą, iż z powodu nieważności umowy o kredyt świadczenie spełnione przez nich na podstawie tej umowy było nienależne (art. 410 k.c.), to przysługuje im dalej idące roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia.

Niezależnie od powyższego w ocenie Sądu brak jest przesłanek uznania przedmiotowej umowy kredytu za sprzeczną z ustawą lub mającą na celu obejście ustawy (art. 58 k.c.). Umowa zawarta przez powodów z Bankiem (...) S.A. jest czynnością prawną, typem umowy uregulowanej w art. 69 Prawa Bankowego z dnia 29 sierpnia 1997 r., zaś umowna waloryzacja zobowiązana wyrażonego w złotych kursem CHF była dopuszczalna w dacie zawarcia umowy w świetle art. 385¹ § 2 k.c.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 Prawa Bankowego w brzmieniu z dnia zawarcia umowy kredytu przez powodów, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

1. strony umowy,
2. kwotę i walutę kredytu,
3. cel, na który kredyt został udzielony,

4. zasady i termin spłaty kredytu,
5. wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
6. sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
7. zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
8. terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
9. wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
10. warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy (ust. 2).

Umowa kredytu zawarta przez powodów w dniu 23 listopada 2007 roku określa kwotę i walutę kredytu (493 000 złotych), a także zasady i termin spłaty kredytu (spłata w ciągu 360 miesięcy od terminu wymagalności pierwszej raty poprzez comiesięczną zapłatę kapitału wraz z odsetkami zawartych w aktualizowanym harmonogramie sporządzonym w CHF), i wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany (LIBOR 3M + marża banku). W art. 69 ust. 2 posłużono się przy określeniu elementów umowy kredytu sformułowaniem „w szczególności” co oznacza, że umowa kredytu może także zawierać inne postanowienia niesprzeczne z prawem, niemające na celu obejścia prawa i niesprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

W dacie zawarcia między stronami umowy kredytu obowiązywał art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogły zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Chodzi tu o miernik inny niż ten pieniądź, na który zobowiązanie opiewa. Miernikiem tym może być zatem inna waluta (M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-44911. Warszawa, 2016). W świetle ww. przepisu waloryzacja wartością CHF kredytu zaciągniętego przez powodów nie może być uznana za sprzeczną z prawem.

Na podstawie umowy kredytu K. i R. B. obowiązani jest spłacać w złotych polskich kredyt udzielony w złotych polskich, waloryzowany CHF, na podstawie harmonogramu sporządzonego w CHF. Taka treść zobowiązania, nie tylko jest zgodna z przytoczonymi wyżej przepisami, ale i dopuszczalna w myśl art. 3 ust. 3 w zw. z art. 9 pkt 15 ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe, w brzmieniu z dnia zawarcia przedmiotowej umowy kredytu.

W ocenie Sądu nie zachodzi podstawa do uznania umowy z dnia 23 listopada 2007 roku za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego czy występującą przeciw dobrym obyczajom. W kontekście stosunków prawnych łączących bank z jego klientami (stosunków umownych o charakterze ekonomicznym) przyjąć trzeba, że zasady współżycia społecznego wymagają od stron tych stosunków uczciwości (uczciwego obrotu) oraz lojalności. Powodowie wypełnili wniosek kredytowy, podpisali oświadczenie dotyczące ryzyka kursowego i ryzyka zmiany stopy procentowej, a następnie otrzymali decyzję kredytową określającą warunki, zgodnie z którymi zawarli następnie umowę kredytową. Bank zapewnił zatem powodom możliwość zapoznania się z warunkami kredytu oraz ryzykiem z nim związanym, i to ostatecznie od kredytobiorców zależało zawarcie umowy kredytowej.

Ponadto jak wskazywali sami powodowie w chwili przyznania kredytu zdecydowali się na kredyt waloryzowany kursem franka szwajcarskiego, ponieważ zadowalająca była wysokość rat jak i kwota przyznanego kredytu. W początkowym okresie obowiązywania umowy była ona korzystna dla powodów.

W tych okolicznościach nie można przyjąć, iżby umowa kredytowa zawarta przez powodów w dniu 23 listopada 2007 roku była wynikiem zachowania się banku w sposób nielojalny lub nieuczciwy.

Przechodząc do rozważań dotyczących zarzutu abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu podnieść trzeba, że zgodnie z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie

wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Ocena, czy dane postanowienie wzorca umowy, kształtując prawa i obowiązki konsumenta, „rażąco” narusza interesy konsumenta (art. 385¹ § 1 k.c.), uzależniona jest od tego, czy wynikająca z tego postanowienia nierównowaga praw i obowiązków stron (nierównowaga kontraktowa) na niekorzyść konsumenta jest istotna, znacząca. Ustalenie, czy klauzula wzorca umowy powoduje taką nierównowagę, dokonane może być w szczególności przez porównanie sytuacji konsumenta w razie zastosowania tej klauzuli z sytuacją, w której byłby konsument, gdyby zastosowane zostały obowiązujące przepisy prawa. Znacząca nierównowaga kontraktowa na niekorzyść konsumenta pozostaje sprzeczna z dobrymi obyczajami, gdy można rozsądnie założyć, że kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy i słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie się spodziewać, że konsument zaakceptowałby w ramach negocjacji klauzulę będącą źródłem tej nierównowagi.

Dla uznania klauzuli za niedozwoloną, zgodnie z przepisem art. 385¹ § 1 k.c., poza kształtowaniem praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, musi ona rażąco naruszać jego interesy. Nie jest więc wystarczające ustalenie nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy (sprzeczność z dobrymi obyczajami), lecz konieczne jest stwierdzenie prawnie relewantnego znaczenia tej nierównowagi (rażące naruszenie interesów konsumenta). Należy uwzględnić nie tylko interesy o wymiarze ekonomicznym, ale inne, zasługujące na ochronę dobra konsumenta, jak jego zdrowie, czas, dezorganizacja zajęć, prywatność, poczucie godności osobistej czy satysfakcja z zawarcia umowy o określonej treści (por. M. Bednarek (w:) System prawa prywatnego, t. 5, s. 768–769; E. Łętowska, Prawo umów konsumenckich, s. 341).

Gdy chodzi o klauzulę zawartą w § 1 ust. 1 umowy kredytu to jak już wyżej wskazano można zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według miernika wartości innego niż pieniądz. Miernikiem tym może być inna waluta zatem nie ma powodu aby uznać, że omawiane postanowienie umowne kształtowało prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Gdy chodzi o postanowienie umowne co do stosowania kursów kupna/sprzedaży walut w jakich indeksowany jest kredyt zgodnie z tabelą dla dewiz, przeznaczoną dla określonego segmentu klientów obowiązującą w Banku w momencie odpowiednio wypłaty spłaty kredytu, to przyjęć trzeba, że jest to postanowienie abuzywne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Takie rozwiązanie, jak zastosowane w § 2 ust. 4 przedmiotowej umowy, skutkuje pozbawieniem konsumenta wpływu na sposób ustalania kursu franka szwajcarskiego, wedle którego ma nastąpić spłata raty.

Powołane przez powodów klauzule niedozwolone nr 3178 i 3179, objęte wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14 grudnia 2010 r. (sygn. XVII AmC 426/09), stanowiące postanowienie wzorca umowy stosowanego przez Bank (...) spółkę akcyjną w W., mają następującą treść: „Kredyt jest indeksowany do CHF/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF/USD/EUR według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.” oraz „W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku (...) z dnia spłaty”.

Powyższe klauzule są bardzo zbliżone do tych zastosowanych przez pozwanego.

K. B. (2) i R. B. zawarli umowę w dniu 23 listopada 2007 roku na podstawie wzorca sporządzonego przez pozwanego bank, na którego treść nie mieli wpływu. W tych okolicznościach klauzula zawarta w § 2 ust. 4 ww. umowy nie wiąże powodów, są oni jednak związani umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Umowa ta może być wykonywana z pominięciem niedozwolonej klauzuli, bowiem w jej miejsce możliwe jest zastosowanie przepisów o charakterze

dyspozytywnym. Podnieść wszak należy, że zgodnie z art. 56 k.c. czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współzycia społecznego i z ustalonych zwyczajów.

W miejsce abuzywniej klauzuli zawartej w § 2 ust. 4 umowy konieczne jest zastosowanie dyspozytywnych przepisów określających zasady spełnienia w walucie polskiej zobowiązania wyrażonego w walucie obcej.

Obecnie obowiązującym przepisem dyspozytywnym jest art. 358 § 1 i 2 k.c. zgodnie z którym jeżeli przedmiotem zobowiązania podlegającego wykonaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, dłużnik może spełnić świadczenie w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia wyłącznie w walucie obcej. Wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna zastrzega inaczej. Przepis ten wszedł jednakże w życie w dniu 24 stycznia 2009 roku, co oznacza, iż nie mieć zastosowania w niniejszej sprawie, skoro abuzywna klauzula zawarta w § 2 ust. 4 umowy nie wiąże powodów od początku, tj. od 23 listopada 2006 roku.

W ocenie Sądu należy w tej sytuacji zastosować przez analogię, obowiązujący w dacie zawarcia przedmiotowej umowy, art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe. Zgodnie z tym przepisem jeżeli weksel wystawiono na walutę, która nie jest walutą miejsca płatności, sumę wekslową można zapłacić w walucie krajowej podług jej wartości w dniu płatności. Wartość waluty zagranicznej oznacza się podług zwyczajów miejsca płatności. W związku z tym, że art. 41 ust. 2 odnosi się do miejsca płatności, należy przyjąć, że właściwym kursem w Polsce będzie średni kurs waluty ustalany przez NBP (patrz: M. Czarnecki, L. Bagińska, Prawo wekslowe. Komentarz [w:] Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz. Wyd. 6, Warszawa 2013). Skoro zatem zawarta w § 2 ust. 4 umowy klauzula jest abuzywna i nie wiąże powodów, to w świetle pozostałych postanowień tej umowy oraz w świetle ww. przytoczonego i omówionego przepisu prawa powszechnego, jakim jest prawo wekslowe, wysokość zadłużenia powodów oraz spłata poszczególnych rat kredytu winna następować w PLN wg kursu średniego określonego przez NBP.

Powodowie obliczyli kwotę dochodzącą roszczeniem ewentualnym jako różnicę pomiędzy sumą rat zapłaconych w walucie polskiej i sumą rat, jakie by zapłacili przy założeniu, że kredyt nie jest waloryzowany walutą obcą i oprocentowany według stopy stanowiącej sumę LIBOR-3M i marżę banku. Takie założenie jest sprzeczne z wolą stron umowy kredytu. Kluczową cechą przedmiotowej umowy jest waloryzacja kredytu zmieniającą się wartością CHF oraz zmiennością oprocentowania, czego powodowie mieli świadomość przed zawarciem umowy (patrz: oświadczenia – k. 35 i 39). W ocenie Sądu powodowie mogliby dochodzić zapłaty jedynie nadwyżki pomiędzy zapłaconymi ratami w złotych wg kursu z tabeli kursowej banku i ratami w złotych wg kursu średniego ustalanego przez NBP. Powodowie jednak wysokości tak określonej kwoty nie wykazali i nie dochodzili.

Bezpodstawne było ustalenie przez Sąd, iż nie obowiązują konkretne zapisy umowy ponieważ w ich miejsce możliwe jest zastosowanie przepisu dyspozytywnego, o co jednak powodowie nie wnosili. W ich przekonaniu powinni płacić raty kredytu, oprocentowanego według reguł, które nie są znane na rynku finansowym.

Reasumując powyższe rozważania stwierdzić trzeba, niezasadne jest powództwo państwa B. o ustalenie nieważności umowy kredytu z dnia 23 listopada 2007 roku po pierwsze z tego względu, że nie zachodzi interes prawny, będący przesłanką tego powództwa, skoro powodowie mogli dochodzić zapłaty świadczenia nienależnego przy przesłankowym ustaleniu nieważności umowy. Po drugie z tego względu, że brak jest podstaw do ustalenia, iż przedmiotowa umowa jest nieważna nie tylko z powodu braku sprzeczności z prawem, obejścia prawa lub naruszenia zasad współzycia społecznego, a także z tej przyczyny, że zawiera postanowienie abuzywne, skoro postanowienie to może być zastąpione unormowaniem o charakterze dyspozytywnym, co umożliwia wykonanie umowy.

Wobec powyższego Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. Powodowie przegrali sprawę w całości, jednakże Sąd uznał za sprawiedliwe obciążenie ich kosztami poniesionymi przez pozwanego jedynie w części, tj. w zakresie wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika (2 700 zł), opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (17 zł) oraz zaliczek na wynagrodzenie

biegłego (500 zł + 875,05 zł) . Podnieść trzeba, że nierówna jest pozycja stron, z których jedną stanowią konsumenci, a drugą przedsiębiorca o znacznej pozycji finansowej. Podnieść wreszcie należy, że pozwany bank prowadzi szereg podobnych spraw dotyczących zobowiązań wyrażonych w obcej walucie, a zatem nakład pracy na dostosowanie stanowiska pozwanego do realiów konkretnej sprawy nie jest znaczny – pkt II wyroku.

Nadto Sąd zasądził od powodów na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie tymczasowo poniesiony wydatek, związany z wynagrodzeniem biegłego w wysokości 711,64 złotych, stosując art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.